

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 120, GOD. V, BEOGRAD, UTORAK, 21. FEBRUAR 2012.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 20. marta

MIXER

Piše: Hana Dink

VIKTOR IZ ORBANISTANA

Povratak vica

Književni žanr „Budimpeštanske šale“, takozvani „peštanski vic“, uvek je doživljavao procvat pod političkim pritiskom. Od vremena pasivnog otpora austrijskom carstvu do decenija kadrovske ere socijalizma, vic je cvetao u prestonici Mađarske. Međutim, u poslednjih 20 godina Budimpešti je nedostajao taj satirični, cinični, ponekad i morbidni način ekspresije. Možda to nisu bile baš zlatne godine, ali svakako godine u kojima se priklanjalo vrednostima konzumerizma, tržišta i materijalnog blagostanja. Stanovnici Budimpešte bili su zauzeti razvijanjem poslova i karijera, zidanjem kuća i kupovinom automobila. Strah da će ovaj žanr izumreti u uslovima EU-usklađenosti bio je opravdan. Ali, žanrovi ne odumiru tako lako! Zahvaljujući Viktoru Orbanu i njegovoj vladajućoj par-

sistemu demokratske ravnoteže, potpisuje svaki zakon i predlog koje mu vladajuća koalicija stavi na sto. Vaskrsli peštanski vic veoma precizno opisuje njegov stav. Na web-strani koja objavljuje isključivo apsurdne i sarkastične pseudo-vesti (žanr koji je stvorio mađarski pisac Ištvan Orkenj), objavljen je članak pod naslovom „Pal Šmit slučajno potpisao bliskoistočni mirovni sporazum“.

Pal Šmit pročitao u oglasima da neki institut u Sjedinjenim državama otkupljuje ljudske mozgove. Želeći da se osigura za stare dane, rešio je da proda svoj mozak. Koliko očekujete da dobijete za svoj mozak?

100.000\$

Uh, to je malo mnogo. Vidite, imali smo fizičara iz Mađarske koji je dobio 15.000\$, zatim matematičara, on je dobio 35.000.

Ali gospodine! Moj mozak je u odličnom stanju! Nikada ga nisam koristio!

Premijer Apsurdistana, pravnik obrazovan na Kembridžu, fudbalski navijač i amaterski igrač, koji više troši na fudbalska igrališta nego na pozorišta, nije ništa manje apsurdan od predsednika. Viktor Orban, kulturna figura u promenama 1989. i osnivač nekada levo-liberalnog anderground pokreta Fides, 1992. iznenada je osetio nedostatak čvrste konzervativne opcije u političkom spektru i odlučio da napravi zaokret. Zajedno sa onima koji su mogli da prate njegov okret od 180 stepeni eliminisao je levičarske elemente iz partije i Fides je postao predominantno muška i hijerarhijski čvr-

MIXER

Hana Dink: Viktor iz Orbanistana

ŠTRAFTA

Aleksandra Sekulić: (Ne)Vidljivi strip o pod-slučaju Ugričić
Andrija Matic: Mišja rupa od slonovače
Marjan Čakarević: Jastuče za igle

VREME SMRTI I RAZONODE

Tomislav Marković: Predrek piše srcem
Predrag Lucić: Operacija biblioteka

ja je među najvišim u Evropi, već država koja na krizu odgovara individualno i neobično. Viktor je prihvatio činjenicu da je na meti levih internacionalnih političkih snaga i medija, naravno ne zato što ne poštuje pravila Evropske unije, nikako! Već zato što EU i međunarodne finansijske institucije ne žele da puste Mađarsku da ide svojim putem nego žele da zloupotrebe i eksploatišu ovu procvetalu zemlju.

*Kako znaš da član Fidesa govori istinu?
Orban ga je otpustio.*

*Kako znaš da član Fidesa laže?
Usne mu se pomeraju.*

U „revoluciji iz kutije“ 2010. Orbanov Fides je sa svojom satelitskom strankom, takozvanim Demohriščanima, osvojio dvotrećinsku većinu u parlamentu, što mu je omogućilo da donese novi ustav i čitav pravni sistem Mađarske prilagodi ukusu desnog krila. Ova većina, koja inače broji više od 280 poslanika, podržava sve što predlaže vlada i odbacuje sve što predloži opozicija. Prilično jednostavan posao. Tokom proteklih godinu i po dana i rad parlamenta je postao vic. Opozicioni poslanici daju predloge, primedbe i obrazlažu amandmane, ali kada dođe do glasanja, glasačka falanga vladajuće većine počisti svaku njihovu ideju. Ali i samo slušanje opozicionih govora postalo je previše za momke iz Fidesa. Na poslednjem zasedanju u 2011. godini, 23. decembra, izneli su predlog da se rasprava o zakonu ograniče na samo jedan dan i da se omogući promena ukupnog teksta zakona jedan sat pre konačnog glasanja. Imajući u vidu da Fides želi da iznova napiše celokupni zakonski sistem Mađarske, pomenuti politički čin znači da su eliminisali uznemiravajuću i usporavajuću buku, tako da od 2012. mogu da donose zakone brže nego ikad. Uprkos velikom protivljenju opozicije, glasačka mašinerija je odradila svoje i donošenje zakona pretvorila u vic. Rezultat je da u je Mađarskoj skoro ukinuta podela na zakonodavnu i izvršnu vlast.

*Prgavo Prase (česta figura u peštanskom vicu) ulazi u taksu.
Da li vam smeta ako razgovaram sam sa sobom?
Ne, gospodine, odgovara taksista.
Ma ko te šta pita?!*

Ali Apsurdistan nije poznat samo po vladajućoj nomenklaturi, već i po svojim opozicionim snagama. Grupa koju predvodi bivši premijer Ferenc Đurčanj istupila je iz Socijalističke partije (naslednica Socijalističke radničke partije Mađarske iz vremena jednopartijskog sistema pre 1989.) i osnovala novu formaciju: takozvanu Demokratsku koaliciju. Đurčanj, kao lik dugajlije nazalnog govora iz nekog crtanog filma, predstavlja parodiju političara. Svestan značaja svoje ličnosti, igra ulogu spasitelja opozicije i pokušava da bude kohezioni faktor levog krila. Nema veze što pola Mađarske (ne samo desničari) proključa od besa na pomen njegovog imena, a i njegovi bivši drugovi iz Socijalističke partije isto reaguju.

tiji, Fides, šala se vratila na ulice Budimpešte. I tako je dokazano: peštanski vic je жил, жив, и бюджет жить!

Apsurdistan – tako intelektualci iz prestonice nazivaju današnju Mađarsku. I zaista, mađarski predsednik, Pal Šmit, nekadašnji olimpijski šampion i direktor hotela, bivši sportski diplomata, jeste vic po sebi. Dolazeći posle tri dobro obrazovana i kultivisana mađarska predsednika, napravio je tri velike pravopisne greške u knjizi utisaka u restoranu, tako velike da bi bile neprihvatljive i u osnovnoj školi. Ovih dana je i njegov doktorski rad uznemirio javnost: *mainstream* list *HVG* preneo je dokaze da je taj rad plagijat. Ovaj čovek od ugleda i časti, koji zauzima jednu od najvažnijih pozicija u

sto ustrojena organizacija predvođena alfa-mužjakom koji određuje pozicije podređenim mužjacima.

Orbanova retorika mora da podržava njegov alfa-položaj, iz njega treba da emaniraju snaga, samopouzdanje i odlučnost. Njegovi kopirajteri daju sve od sebe: posle izbora 2010. otkrili su da se u glasačkim kutijama *dogodila revolucija* i tako je odrednica „revolucija iz kutije“ ugrađena u rečnik apsurdistanskog jezika. Da bi održao svoj položaj, Orban mora da ulazi u sukobe bilo sa kim, bilo kada i bilo gde. Svoju najznačajniju herojsku bitku vodi protiv EU i MMF-a, kao i protiv interesa svih spoljnih zlih sila. Mora da dokaže da Mađarska nije mala, ekonomski slaba, socijalno beznadežna država sa stopom depresije ko-

eurozine
KPK Beton je član Eurozine medijske mreže

Premijer Đurčanj otišao kod vračare.
Kaži mi, bako, kada ću umreti.
Vračara pogleda u kuglu i kaže:
Umrećeš na veliki nacionalni praznik.
Da, da, ali koje godine, kog dana?
Nema veze, sinko. To će biti veliki nacionalni praznik.

Krajem godine, tokom zimskih praznika, tenzije u političkoj areni su rasle, dajući stanovnicima Budimpešte novu energiju da pronađu svoj smisao za humor.

Dan pre Božića, 23. decembra ujutru, protivci se usvajanju tri kardinalna zakona, poslanici i aktivisti najmanje opozicione stranke, zeleni pod imenom „Politika može biti drugačija“, vezali su se za kapiju parlamenta da bi sprečili poslanike da automobilima uđu na skupštinski parking. Hteli su da ih malo zadrže dok su protestanti oko njih tražili od poslanika da ne izdaju demokratiju – da ne glasaju za predložene zakone. Policija je pritvorila učesnike ove akcije građanske neposlušnosti koja je do podneva okupila 5-6.000 ljudi.

Prizori policijskih kordona, hapšenja poslanika i demonstranata, probudili su u gradu neka stara atavistička osećanja. Toliko sećanja je nagomilano i spremno da se izlije u svest: tridesete, četrdesete, pedesete, 56. i 89. čak i 2006. kada su se demonstranti u protestima protiv Đurčanja sukobili sa policijom – još uvek nezavršena prošlost i nezavršena priča o brutalnim sukobima demonstranata i policije koji podsećaju na građanski rat. Ali posle nekoliko dana senke prošlosti su se povukle nazad u svoje pećine, a slika zelenog poslanika privezanog za bilo šta što je mogao da nađe rođena je u satiričnim političkim razgovorima.

Jedna grupa mađarskih novinara stupila je u štrajk glađu, protestujući protiv novog medijskog sistema, kao i protiv administrativnog gašenja jedne opozicione radio stanice. Manji broj demonstranata je 31. decembra pred zgradom Parlamenta izrazio svoju podršku štrajkačima. Dva dana kasnije, 2. januara, dogodio se na brzinu organizovani protestni skup u kome je učestvovalo oko 100.000 ljudi, na bulevaru u samom centru, pored zdanja Opere. A u Operi su Viktor Orban i Pal Šmit proslavljali novi ustav koji je 1. januara stupio na snagu. Među demonstrantima mogli ste videti i Ferencu Đurčanja i lidera Socijalističke partije, zelene, kao i najveću građansku organizaciju „Milion za slobodu štampe“ (Milla). Bile su tu i bezbrojne male organizacije, grupe, aktivisti različitih pokreta – koordinacija kava nije viđena u poslednje dve godine. Viktor Orban i njegove kolege napustili su impresivno zdanje na zadnja vrata. Premijer koji izlazi kroz zadnja vrata ubrzo je postao još jedna slika u ikonografiji, gubeći nešto od svog alfa-mužjačkog imidža.

Dve nedelje kasnije, 17. januara, Evropska komisija je pokrenula hitni „prekršajni postupak“ protiv Mađarske, jer je država svojim novim ustavom i zakonima narušila sporazum sa EU. U sredu 18. januara, Viktor Orban je u dramatičnom nastupu pred Evropskim parlamentom branio novi ustavni poređak svoje zemlje. Najznačajnije pitanje je, naravno, novac. Krajem prošle godine delegacija MMF-a je neobično žurno napustila Mađarsku, pošto se vlada ponašala kao arogantni cvrčak koji traži novac od mrava. Pregovaračke pozicije vlade su sve gore i gore, ali ponos i uobraženost sada ne dopuštaju Viktoru da odstupi i prizna potrebe svoje zemlje. On govori o anti-globalizmu i nezavisnosti, govori o nezumevanju na koje nailaze njegove ideje, o snazi Mađarske da izađe iz ekonomske krize – i u isto

ŠTRAFTA

Piše: Aleksandra Sekulić

(NE)VIDLJIVI STRIP O POD-SLUČAJU UGRIČIĆ

Objava broja 88

Danima pokušavam da objasnim ovaj dežà vu. Zašto je smenjivanje i ceo pod-slučaj Sretena Ugričića meni zazvučao kao naknadna konstatacija nečega što se već davno desilo? Nemoguće je da sada prvi put vidim kako se u šumu tabloida sve prosto sažima u jednu opštu histeriju, pa se pojedinačni slučajevi ne razaznaju posle nekog vremena, a bilo ih je. Terorizam bibliotekara kao koncept ne izdvaja se posebno iz niza sličnih proizvoda „medijske scene“ apsurdnošću, iako inovativan.

Pod-slučaj je drugačiji jer je zapravo prekinuo jednu nemoguću situaciju. Zatvorio je glavni slučaj: nelagodnost pred jednim podsećanjem na potpuno drugačiju budućnost, a koja je time uspešno vraćena u fikciju. Gotovo je sa višegodišnjim izazovima da se objasni tako veliki izuzetak. Ilustrovaću:

Na Univerzitetu u Liježu, 2011. godine, na međunarodnoj konferenciji o nezavisnom stripu, kolege iz nekoliko evropskih, pa i onih zemalja „sumnjivijeg“ preookeanskog porekla, prelistavaju izdanje Narodne biblioteke Srbije „Nevidljivi strip - Alternativni strip u Srbiji 1980-2010.“ i uzdišu: „Valjda će jednog dana to i kod mene biti moguće...“. Ili, još ekstremnije: „Blago vama...“ Pa zar to nije blizu lažnog predstavljanja?

I sam alternativni strip je upao u tu zamku, posumnjao je da se nešto promenilo: „Naše stripove je objavila Narodna biblioteka. Nešto se ipak promenilo.“ Danilo Milošev Wostok

Alternativni strip je samo jedan od elemenata „optužnice“ koja će lako objasniti nemogućnost opstajanja Narodne biblioteke Srbije (NBS) kakvu je gradio Sreten Ugričić, čak zanemarljiv. Zamislimo tek šta bi se desilo da procuri i nešto još opskurnije, na primer podsećanje na nastup domaće kompjuterske demo scene na ulazu Narodne biblioteke Srbije već 2002. godine (i to u okviru izložbe grupe Kosmoplovci „Put u kosmos“), specijalnog programa Mikrokino Festa Low-Fi Video pokreta sa Ronom Slaukom ili na gostovanje ruskog umetnika Andreja Velikanova u NBS po završetku njegovog kosmonautičkog projekta u Zvezdanom gradu. I to je sve sitno (epizode koje pamti samo neka čudna umetnost, pa stoga i ja izvlačim baš njih iz sopstvenog iskustva NBS) u poređenju sa nelogičnim razvojem celokupnog programa NBS koji je uznemirio ustajale standarde kulturnih programa u Beogradu. A kad bi se tek proćulo o onim pravim gresima, kakva je digitalizacija, pa nekakva Europeana... Čudno je na svim stranama. Začudenost pred tim osećajem pomeranja granica i novim značenjem i značajem javne institucije, pred nečim sto bi se moglo u projektnim jezicima nazvati ownership, u čitavoj zajednici koja je 1990-ih dugo bila uspostavljena u radu van zva-

reme pokušava da nekako izdejstvuje zajam od MMF-a. Kao reakcija na takvu protivrečnu i arogantnu komunikaciju, Fejsbukom se širi slogan: Hey, Europe! Sorry about my Prime Minister!

Prgavi Prasac čistio kuću. U sred posla mu se pokvari usisivač. Razmišljao šta da radi, pa se seti da i Meda ima usisivač. I tako krene Prasac da pozajmi aparat. Dok je išao kroz šumu pade mu na pamet da mu Meda možda neće dati usisivač... „Ma, nema veze“, nastavi on dalje. Ali mu opet prođe kroz glavu, „Meda mi neće pozajmiti usisivač“... Nastavi on dalje, kad mu pade na pamet: „Meda mi sigurno neće pozajmiti usisivač!“ Kad je konačno stigao do Medine kuće, zavrjlači kamen u prozor i prodra se: „Ej, Medo! Jebo te tvoj usisivač!“

Fides je 21. januara organizovao takozvani Marš mira (mira za koga, kad je upravo premijer taj koji je u konstantnom ratu?), u kome je neverovatan broj mahom starijih demonstranata ustao u odbranu svog Viktora i njegove politike nezavisnosti i prkosa. Prema vladinim izvorima, na trgu ispred Parlamenta okupilo se 400.000 ljudi. Dobar deo njih stigao je autobusima u Budimpeštu (ko li je pokrio troškove?) iz drugih delova Mađarske i iz mađarskih zajednica u okruženju. Počela je uobičajena igra brojevima: ko može da izvede više ljudi na ulicu. Igra u kojoj desničarske organizacije uvek pobeđuju. Jedan internet-portal objavio je naslov: „Zilion ljudi za Viktorovo prečisto srce“.

Tako se politika i vic vraćaju na bulevar Budimpešte, leve i desne opcije će stajati na suprotnim stranama ulice i pričati iste šale, samo sa drugačijim imenima likova.

Kuda ide Mađarska? To niko ne zna. Ali jedno je sigurno: Trebaće nam naš humor da to preživimo.

Odakle si?
Iz Budimpešte.
Bukurešt?
Ne, Budimpešta, Mađarska, Lančani most, Trg heroja, Siget festival...
Aha, Viktor Orban?
Ne, ne... Bukurešt ■

Prevod sa engleskog: Miloš Živanović

nične kulture i nepoverenju prema institucijama, proizvodila je isprva tiho i kasnije sve glasnije pitanje: kako je to moguće?

Čudno je i sa druge strane, ali je rasvetljeno. Remetilački efekti ovakve politike NBS za kulturu ušuškanu u obilje prigodnih izgovora nisu mogli proći baš nezapaženo, posvećeno su ih beležili oni najugroženiji: proizvođači izgovora i sveštenici rasvetljenih konspiracija. Rasvetljena je temeljno čitava neoprostiva razlika Sretena Ugričića i Narodne biblioteke Srbije od propisane potmulosti i prigodnosti. Osnovni je prestup prepoznatljiv u činjenici da je takva Narodna biblioteka po svim književnim pravilima (verovatnosti i onim drugim) nemotivisana pojava u ovom društvu. Proizvodila je nepoželjan kontinuitet, međunarodni uspeh joj je dodatno „kvario“ imidž u modi vajkanja i opravdavanja neuspeha. Dakle, ona je alien, verovatno ispala iz neke fikcije ili te nepoželjne budućnosti, i tamo se ima vratiti, za primer ostalim budućnostima koje merkaju naše nepokolebljivo sadašnje prošlo vreme.

Ipak, igranje sa ovim „prolazom“ u fikciju, kao i u svim filmovima, sluti i na proboj i sa druge strane. Tako su upravo iz „Nevidljivog stripa“, iz stripova Wostoka, Opačića, Savovića, Stocce pokušali likovi, rečenice, logika, motivi i učinili ovu inverziju do kraja očiglednom, čak vulgarnom - ravnoteža je uspostavljena. Mesta su zamenjena. Dovoljno je pročitati strip „Peti prizor“, pa da se uvidi da je, iako je nemoguće doslovno prenošenje likova u razvoj pod-slučaja, neka unutrašnja logika iskoračila iz 1930-ih kad je Vvedenski napisao „Jelku kod Ivanovih“ i iz 1990-ih kada je

Wostok uradio „remedijaciju“ ovog teksta u stripu „Peti prizor“ u „Striperu“. Nema doslovne satire koja bi odgovarala za pod-slučaj, ali ima ironije, i treba je videti baš u gestu istorizacije kojeg je učinila Narodna biblioteka, pokušavajući da locira i ustanovi u pamćenju kulture ovog društva alternativni strip, ali je ta kultura razmestila nju, odnosno Sretena Ugričića, a „pripovedni“ svet alternativnog stripa oživela i uposlila u pod-slučaju. Pod-slučaj je velika pobjeda nad nepoželjnom budućnošću. U tom smislu, nešto se promenilo. Svetla se ugasila, i shvatamo da smo u broju 88.

O BROJU 88

(Pre mnogo godina), ulazim u autobus 71 na Zelenom vencu i udubljujem se u Gogolja, tih dana moju prevashodnu literaturu. Tek kada mi je postalo nemoguće da čitam jer su se ugasila svetla u autobusu, primetim da u njemu više nikoga nema i da je on skrenuo kod Opštine Novi Beograd, od koje upravo polazi dalje. Prilazim vozaču: „Izvinite“ – on se trgne, bila sam u zadnjem delu autobusa, nije primetio da sam i ja tu – „zar ovo nije 71?“ „Nije više, ja sada krećem linijom 88.“ „Ali, kad se to desilo? Mogu li ovde da izađem, molim vas?“ „Pa, nije po propisu van stanice... hajde, požurite...“ Šta da preduzmemo (i dalje samo studenti, Gogolj i ja), finan-

Piše: Andrija Matić

MIŠJA RUPA OD SLONOVAČE

Prošlo je mesec dana od početka afere Ugričić. Svi znamo njenu pozadinu i posledice, pa se u ovom tekstu neću detaljno baviti njima. Međutim, reakcije srpske književne javnosti povodom tog slučaja zaslužuju posebnu pažnju.

Kada je Forum pisaca objavio proglas u kojem je zahtevao da se prekine medijski progon Andreja Nikolaidisa i kada je – u sinhronizovanoj akciji vlasti, njihovih medija, analitičara i anonimnog polusveta koji je disciplinovan štancovao komentare na internetu – krenula hajka na nas, nisam očekivao da će mnogo pisaca reagovati, što zbog *kontroverznog* sadržaja Nikolaidisovog teksta, što zbog proste činjenice da većina članova Foruma nije baš omiljena među domaćim književnim delatnicima. No, kada je Sreten Ugričić smenjen sa mesta upravnika Narodne biblioteke Srbije, pošto je prethodno u tabloidu *Press* lažno optužen da je podržao atentat na Borisa Tadića, naivno sam pomislio da će se oglasiti dobar deo srpske književne javnosti. Ali, kao što je poznato, reagovalo je samo nekoliko pisaca, ostali su i dalje ćutali. Ubrzo smo pozvali umetnike i intelektualce da potpišu peticiju za slobodu govora i tako se suprotstave neustavnoj smeni Sretena Ugričića. Na naš poziv odgovorio je veliki broj pisaca iz regiona, ali samo njih desetak iz Srbije.

Očekivao sam, razume se, da će Srpski PEN centar i Srpsko književno društvo izdati saopštenja povodom tog slučaja, budući da su Ugričić i još neki pisci iz Foruma njihovi članovi. Na moje iznenađenje, Upravni odbor SKD-a, nakon što je od Programskog sektora Kulturnog centra Beograda dobio poziv da učestvuje u debati pod nazivom „Šta je ostalo od slobode?“, napisao je saopštenje u kojem je, između ostalog, stajalo:

„Upravni odbor Srpskog književnog društva smatra da sloboda govora treba da bude temeljni princip javne komunikacije, ali smatra i da je u javnoj komunikaciji u demokratskom društvu jednako važan i princip odgovornosti za javno izgovorenu reč i moguće posledice tako izgovorene reči.“

Ako pažljivo pročitamo ovu rečenicu, a naročito njen kraj, shvatićemo da Upravni odbor SKD-a, imajući u vidu sve što se dogodilo pre njihovog saopštenja, smatra da je sasvim normalno što su članovi Foruma pisaca brutalno linčovani u medijima, što su nazivani teroristima i izdajnicima, što im je ministar policije pretio zatvorom, što je njihov član najpre optužen da je podržao *atentat* na predsednika države (koji se, da podsetim, uopšte nije desio), a zatim ekspresno smenjen sa mesta upravnika Narodne biblioteke – sve to samo zbog proglasa u kojem su zahtevali da se prekine hajka na jednog crnogorskog pisca i da *Politika* stavi njegov tekst na uvid javnosti.

Srpski PEN centar se u početku nije oglašavao. Tek kasnije, kada je hajka izgubila intenzitet, izdao je saopštenje o Ugričićevoj smeni – na svom sajtu, mada ne na prvoj strani, već u odeljku „Aktivnosti“ – ali ga mediji uglavnom nisu preneli, po svemu sudeći zato što ga Srpski PEN centar nikome nije poslao, želeći da sakrije od javnosti svoju reakciju. To je, moram da priznam, vrlo pametna strategija: nisu se zamerili političarima u jeku kampanje protiv Foruma pisaca, a istovremeno imaju argument za svakog ko im bude prebacio da nisu štitili svog člana.

Nakon toga gotovo da nije bilo reakcija srpskih pisaca. Većina je nastavila da ćuti. Nedavno se, međutim, u *Politici* pojavio tekst Jelene Lengold pod nazivom „Hajde ti danas pesnik budi“, koji predstavlja patetičan pokušaj da se opravda ta kvazineutralna pozicija. Gospođa Lengold piše kako su došla smutna vremena u kojima neko traži od pisca da se izjasni „koja je škola mišljenja“, a on, jadan, ne može da objasni da nije intelektualac, već samo pisac, da nema nikakvih „intelektualnih pretenzija“, osim da bude „pisac osrednjih romana“. Očigledno je da gospođa Lengold aludira na slučaj Ugričić, o kojem ne želi da se izjasni, zato što je ona, jelte, umetnik, a ne intelektualac. To je prilično klimavo opravdanje, jer niko nije tražio ni od nje a ni od drugih pisaca da se izjasne o tekstu Andreja Nikolaidisa – uostalom, ni Forum pisaca se nije izjasnio o tom tekstu, budući da, kao što svi znamo, njegovi članovi nisu imali istovetno mišljenje – niti da podrže proglas Foruma, niti da iznesu svoje mišljenje o Republici Srpskoj, Narodnoj biblioteci, društvenom angažmanu umetnika ili nekom sličnom „pitanju za intelektualce“. Od njih, kao pisaca, očekivalo se jedino da dignu glas protiv smene Sretena Ugričića i suprotstave se stravičnom medijskom linču kojem su njihove kolege bile izložene gotovo deset dana. Umesto toga, oni su ćutali, plašeći se da ih slučajno neko ne dovede u vezu sa omraženim Forumom pisaca.

sijski nepripremljeni za taksi? Na prvoj sledećoj stanici do koje sam dopešaćila čitam brojeve autobusa koji ti staju, već je kasno za neke dnevne linije. Nailazi autobus 612, i ja pomislim: neki broj šesto i nešto staje u jednom momentu gde i 71, ako ovo i nije taj, mogu njim barem do Studentskog grada, pa posle ćemo već videti. Autobus 612 stiže do Studentskog grada, ja se ohrabrim: pa kuda drugo bi sada mogao nego u Vojvodansku ulicu, ako negde skrene, sići ću na sledećoj stanici, pa ću se vratiti. Ipak, on nastavi nekuda drugde. Pejzaž se menja, postaje čudno. Prilazim vozaču: „Izvinite, koja je vaša poslednja stanica?“ „Doktor etker.“ Možda nisam dobro razumela. Pauza. Čekam, uzalud, da svi prasnju u smeh oko mene i pokažu mi neku skrivenu kameru ili „GSP se šali sa građanima“ crveni dan na kalendaru. Ljudi oko mene stoje umorni i ozbiljni. „Hoćete li se vi vratiti u grad?“ „Pa da, kada pokupimo radnike.“ Kakve sad radnike? I zaista, autobus je stao na ledini obasjanoj samo neonskim doktorovim imenom, sačekao radnike i radnice koji su izašli iz fabrike Doktor Oetker, za koju sam tada otkrila da postoji na obodu grada, krenuo prema centru. I ja sam iskočila kod Studentskog grada sa Gogoljem. Pogledala sam ga ispod oka: pa da li je ovo isključivanje bilo baš jedini način da dovoljno razumem njegovu književnost ■

U narednim mesecima verovatno će biti još pokušaja da se kukavičluk opravda lažnom neutralnošću, verovatno će mnogi govoriti da se nisu izjašnjavali zato što su umetnici, a ne političari, što je obična besmislica, jer su u ovom slučaju upravo političari nasrnuli na umetnike i svako ko je na strani umetnosti imao je odličnu priliku da to zaista i pokaže. Pri tom je veoma zanimljivo šta sve neki pisci doživljavaju kao politiku. Taj pojam, izgleda, nigde nema tako veliki spektar značenja i ne uključuje tako mnogo različitih fenomena, kao u njihovim glavama. Reklo bi se da je politika za njih svaki kritički odnos prema društvu,

naročito onaj subverzivni, koji se suprotstavlja većini i samim tim dovodi do ozbiljnih posledica (da parafraziram „misao“ iz saopštenja Upravnog odbora SKD-a). Naravno, jasno je zašto su se domaći pisci tako masovno povukli u mišju rupu od slonovače. U njoj je najugodnije. Zbog nje neće trpeti uvrede, niti će izgubiti posao, njihove fotografije neće biti na naslovnim stranama tabloida, a istovremeno će se dodvoriti ogromnoj većini koja je želela naše glave. Ipak, ma šta govorili, kakvu god mantru koristili da se opravdaju, ostaće zabeleženo da su ćutali u najmračnijoj epizodi novije srpske književnosti i time, praktično, dali podršku političarima na vlasti u obračunu sa neposlušnim piscima ■

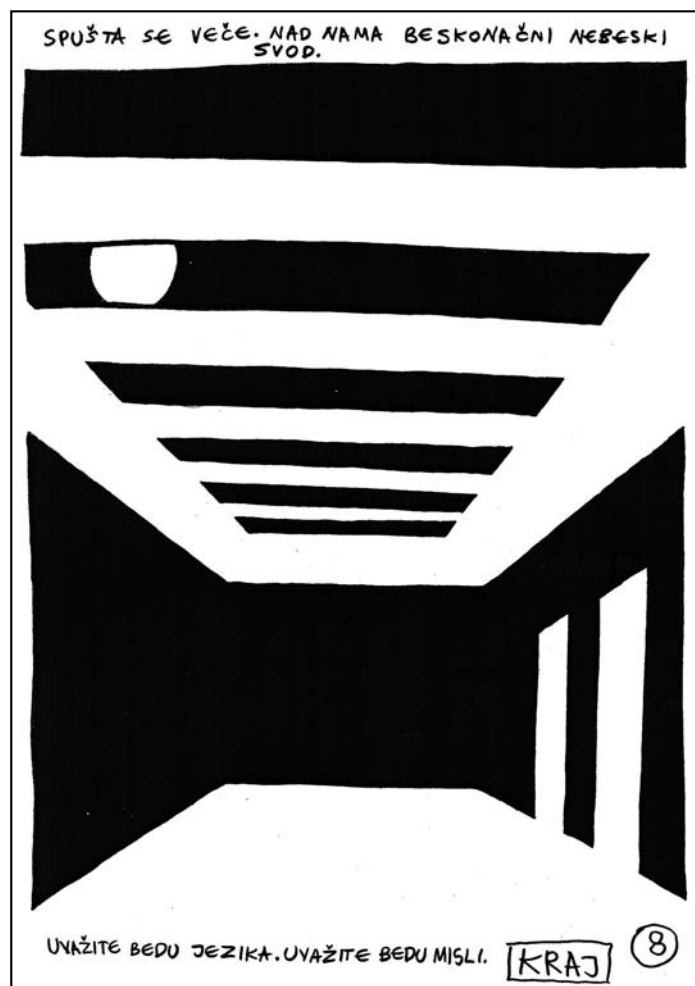
ŠTRAFTA

Piše: Marjan Čakarević

JASTUČE ZA IGLE

Samo mrtav pesnik je dobar pesnik

Ne želim da govorim o poeziji Novice Tadića, jer, u ovom trenutku, u ovom društvu obnavljaju se one društveno-političke tendencije, koje samu mogućnost poezije brutalno ukidaju. Dakle, želim da kažem nekoliko reči o pesniku Novici Tadiću, koga sam poznao nekoliko poslednjih godina njegovog živ-

ota. O onom Novici koji mi je, tokom tog perioda, jednom ili dva puta mesečno upadao u kancelariju, kao što pesma upada u svet, da se ogreje ili rashladi, kojem sam na silu, nakon njegovog dugog i upornog odbijanja, donosio kafu i čaj i potom razgovarao o ko zna čemu sve ne, a najviše, naravno, o knjigama i izložbama. Taj Novica je bio pre svega radoznao čovek, pa je tako mogao da govori sa jednakom posvećenošću i poštovanjem o mladom hrvatskom pesniku Marku Pogačaru, koji ga je i stavio na početak jednog svog ciklusa pesama, kao i o Solovjovu i Nikolaju Fjodorovu ili Vladimiru Dunjiću. To je pesnik koji nije davao pet para na društveno-kulturne i ideološko-političke konjunktore, koji je istrajavao u svojoj slobodi, a kojeg danas sve književne institucije slave kao jednog od najvećih srpskih posleratnih pesnika.

Ali tog Novicu je ovo društvo šutnulo na ulicu kao šugavog psa, ukidajući mu mogućnost egzistencije u najosnovnijem smislu, a da se niko zbog toga nije preterano potresao, da niko nije reagovao, da niko nije želeo da pesniku Novici, osobenjaku nad osobenjaci, proba da pomogne na neki elegantan način, koji bi poštovao i dosegao to osobenjaštvo i dozvolio mogućnost takve egzistencije. Ukidanje mogućnosti te egzistencije jeste ukidanje mogućnosti poezije, jer poezije nema bez pesnika. Ili da kažem to drugim rečima, prizivajući onog pesnika večne mladosti Rastka Petrovića, jebale vas istorija i Kaledonija, i jebala vas Vizantija, vas što brinete!

Srpska kultura i srpsko društvo su ćutali pre dve decenije, kada su na isti način izopštavani i proterivani Bogdan Bogdanović, Bora Ćosić i Mirko Kovač, kao da rastu na drvetu, pa ih je moguće u svakom trenutku zameniti nekim drugim ili boljim ljudima, ćutali su kada je Novica Tadić izopšten i proteran sa svog posla, kada je pre neku godinu smenjen Branislav Dimitrijević, kada se ovih dana to dešava sa članovima Foruma pisaca, koji se proglašavaju za teroriste i proteruju sa svojih radnih mesta. Svaki od ovih slučajeva ima svoju posebnu egzistencijalno-političku auru, neko je izdajnik, neko je strani plaćenik, neko je osobenjak i neprilagođen, neko ne želi da ne misli svojom glavom. Ono što ih, međutim, povezuje jeste nepristajanje na sistem koji ne dozvoljava individualnost, i osveta sistema zbog tog nepristajanja. Reč je, u stvari, samo o datumima u istoriji borbe srpskog društva i države protiv poezije, koja

počinje još sa Đurom Jakšićem, pa preko Crnjanskog i niza drugih pesnika svoje novije priloge daje u likovima Novice Tadića, i danas Sretena Ugričića, Saše Ilića i drugih članova Foruma pisaca. I ako se učini da ovim rečima politizujem jedno sećanje, to je potpuno tačno. Zbog toga ponavljam jezikom koji Novica u javnosti nikad ne bi koristio - jebala vas istorija i jebala vas Vizantija!

Da se brinulo, da su ova kultura i ovo društvo onda kada je trebalo vodili računa, sada bi se promovisala nova Novičina knjiga, a on bi dočekao da se raduje svojoj unuci. Ovako, u ovom sećanju, u svakom pominjanju Novice Tadića i njegove poezije danas, godinu dana nakon njegove smrti, srpska književno-politička laž još jedanput pobeđuje.

Naš Novica - jastučice za igle ■

**Proširena verzija govora održanog povodom sećanja na Novicu Tadića (15. 2. 2012.)*

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Tomislav Marković

PENDREK PIŠE SRCEM

(Ivica Dačić, iz udžbenika „Policijiski čas anatomije“, poglavlje *Antiteroristička nastavna jedinica*)

mene često bude ispod vode da odredim granice slobode da propišem šta će ko da piše da s piscima ne patim se više

slobodarska spisateljska sorta pero im se oko vlasti mota poslušnici, doušnici, žbiri prazilik im iz DB-a viri

većina se uniformi klanja o stilu sa rešetkama sanja pred službenim licem pisac muca jer mu srce u petama kuca

takvi pišu pesme cele lepe pune slutnji, tlapnji, nujne strepnje bezazlenu prozu i eseje koje brzo prašina zaveje

retki rabe zabranjene teme zatrću im izdajničko seme ne spominji genocid ni šumsku lupiću ti preko njuške pljusku

neke reči nisu za romane kako logor u knjigu da stane trnopolje, keraterm, čelopez nemaju taj literarni smek

nož, ni žica, a ni srebrenica nije pesma masovna grobnica nesrb-dela izvršiću pretres to je mržnja, a ne belles lettres

ako pišeš kako ti se digne palica će moja da te stigne ako misliš glavom, a ne strahom ne nadaj se bitisanju lakom

terorista sa perom u ruci takve treba snajperom zatući ne ujedaj pendrek što te hrani sloboda se iz zatvora brani

jer ko piše - taj me teroriše a ko misli, crno mu se piše golom silom protiv tastature istrebiću kukolj iz kulture ■

lirika u toke

Piše: Predrag Lucić

OPERACIJA BIBLIOTEKA

(iz beležnice Ivica Dačića)

Taj terorizam, ovde me seci, Drema u svakoj biblioteci. Tu nema knjige bez signature - To garant šifre su agature.

Logičan potez onda je smena Toga Sretena Srbin Ladena, Uvod u smenu svakoga člana Koji je deo paklenog plana

Da uzme knjigu gde sve mu piše: Čitanjem kako da teroriše Građane celog slobodnog sveta, Slobodnog sveta analfabeta.

I zato neka uđu sve skupa Biblioteke u resor MUP-a, Pa da se spase svet i Srbija: Sve knjige - pravac Aleksandrija! ■